

Nr. 30.
An. IV
1880.

Gherl'a
31 Aug.
12 Sept.

AMICULU FAMILIAR

Apare una-data in septemana — Dominec'a. Pretiulu de prenumeratiune pre unu anu e 5 fl., pe unu semestru 2 fl. 50 cr.,
pentru Romani'a si Tierile latine pre unu anu 13 franci — lei noi, pre unu semestru 7 franci — lei noi.

ROMANI'A IN ANULU 1848.

Amentiri si episode de caletorie.

D.-lui ***

I.

In Carantina la Giurgiu, Marti 27 iuniu.

Domnedieu se te ferésca, betránulu meu amicu, pe d.-ta si pe ai d.-t'ale, de o carantina, si mai alesu de o carantina la Giurgiu! Dar' nu pré am se me temu de acést'a pentru d.-t'a. Esti dintre acei'a cari parasescu câtu se póte mai raru sântulu adapostu alu caminului familiaru. Tóte afectiunile, tóta viét'i'a d.-t'ale sunt concentrate in acestu micu cercu a carui circonferintia o poti imbraçisiá cu o privire. Faca ceriulu cá pacea si ferícirea se domnésca totu-dé-un'a acolo!

Mi s'au adusu acum trebuintiésele pentru scrisu. In acel'asiu timpu mi s'au redatu cartile, hârtile, hainele, ce mi se luasera eri la sosire, spre a fi espuse in timpu de 24 ore la aburi de terpentina. Poti atinge dara acést'a hârtia in tóta securanti'a

Plecaiu dela Constantinopole la 20 pe vaporulu Lloydului austriacu; a trei'a di demanét'i'a intrámu pe Dunare prin gur'a Sulin'a, singur'a care remane astadi deschisa navigatiunei. Aspectulu fluviului, care nu este latu in acestu locu nici macaru cá Sein'a la podulu Arteloru, este fórté tristu: tiernuri intinse si cenusii cá tiernuri si aprópe dorminda, marea si aprópe dorminda, marea si aprópe dorminda

falnica care n'a isbutitu. Merita óre se vie asié de departe, se strabata mai diumetate Europ'a, se scalde orasie cá Ratisbon'a, Vien'a, Bud'a, Pest'a si Belgradu, se fi vediutu pre tiernurile s'ale succedându-se atâtea batalii, cá se sfêrsiesca astfelu cu intristare printre trestii si bëlti, intre unu pichetu turcescu si unu bordeiu cazacescu!

Si 'mi aduseiu aminte de acele viersuri frumóse ale unui vechiu poetu uitatu astadi:

Deja am vediutu Dunarea schimbatóre,
Cari, cându catolica, cându protestanta,
Serva Rom'a si pe Luther cu limb'a s'a,
Si care, socotindu de nimeni
Pe Romanulu si Lutheranulu
I-si sfêrsiesce calea ratacitóre
Ne-mai fiindu nici chiar' crestina.
Rare-ori alergându prin lume
Cine-va se face omu de bine.

Fluviulu s'a schimbatu de-atunci; tiernulu seu stângu a redevenitu crestinu, si crucea gréca a inlocuitu semi-lun'a pe turlele bisericeiloru din Kilia, Ismailu si Reni. Dar' aspectulu tiernuriloru s'ale, dela Sulin'a la Galati, e totu de cea mai anosta monotonia; la stâng'a desiértulu Dobrogei, si mai departe Bulgari'a, unde din cându in cându se vede lucindu in zare vârfulu albu alu unei giamfe.

La drépt'a, Basarabi'a cu posturile s'ale sanitare insiruite din dóue sute in dóue sute pasi de-a lungulu tiernului dela mare pâna la Prutu si pazite de Cazaci. Nimicu mai tristu decâtu priveliscea acestoru speçii de pichete cladite pe pari, in midiloculu trestiiiloru care ajungu la o inaltime de 20—25 picióre, si precedate de

o ghereta de unde sentinel'a nemisicată, presintă arm'a pavilionului Austriei care fâlfăie la partea dindareptu a vaporului nostru.

Inse aici, dincolo de Delt'a formata de gurile Dunarei, nu departe de unu lacu, care se numesce inca si astadi, in limb'a romana Laculu lui Ovidu, asiédia tradițiunea loculu siederei si alu mortii cântatoriului Artei de a iubi. Celu pușinu, deca întrebă pe locuitorii acestoru tiermi desolati, ei i-ti voru spune, că unu faptu care s'a transmisu pâna la densii din generațiune in generațiune, că alta-data a venitu de pe tiermurile Tibrului unu omu estraordinariu care avé blândeti'a unui copilu, si bunatatea unui parinte; că acestu omu suspină mereu si vorbiă câte-odata singuru; „dar' cându vorbiă cu cine-va pareă că-icurgé mierea din buze.“

Cu tôte acestea, trebue se spunu că cu tóta autoritatea tradițiunei, faptul nu-mi pare bine stabilitu si că eruditii, întemeiandu-se pe nisce descoperiri recente si pe marturisiri netagaduite, dicu ei, punu in alta parte, la vre-o suta de leghe mai spre Sudu, in Dobrogea, loculu unde fû orasiulu Tomi, resiedinti'a poetului esilatu:

Tam mihi cara Tonis, patria qua sede fugatis.

Tempus ad-hoc nobis hospita fida manet.

Galatii, unde ajunseramu pe la amurgulu serei, i-mi adusé aminte la rëndulu seu de poetulu d.-t'ale favoritu, Horatiu, si de aceea caletoria dela Rom'a la Brindisi despre care ne-a lasatu o atâtu de gingasia descrițiune. Avëndu in vedere situațiunea noastră de interdictiune, nu ne eră permisu se desbarcâmu si furamu siliti se petrecemu nôptea pe vaporu. Dar' ce nôpte!

Bróscele si tintiarii nu ne lasara unu minutu de odihna.

Mali culices sanoeque palustres absipiunt somnos.

Tréca-mérge bróscele; dar' tintiarii de pe Dunare suntu cu totulu altu-feliu decâtu cei de pe Tibru.

Dela Galati la Giurgiu drumulu e mai pușinu monotonu. In faci'a tiermului turcescu, cu ripe inalte si cu fortaretie pe diumetate derimate si de unu efectu fôrte pitorescu, se cobóra, printr'unu contrastu isbitoru, imens'a campie a Romanței, acoperita câtu vedi cu ochii cu imbelsiugate semenaturi.

Giurgiulu este unu portu destulu de insemnatu pe Dunare, situatu in faci'a orasiului turcescu Rusciuk si la cinci postii de Bucuresci. Nu potu se-ti spunu mai multu pentru astadi. In schimbu potu se-ti descriu cu deamenuntulu locuinti'a mea. Una odaia de diece petiôre patrâte, incungiurata cu patru ziduri spoite; că mobile, o rogojina pe care asternu sér'a o saltea, unu scaunu de paie, unu scaunesiu de lemnu care 'mi servește totu de-odata de mésar, de pupitru si de lavoaru; in faci'a usiei, unu micu locu golu incungiuratu de unu gardu, in care me preambu escortatu de unu pazitoriu a carui limba nu o întielegu si care este insarcinatu se imne

pe ori-cine a se apropiă de mine; éca domeniulu meu. Nu ar' depinde decâtu de mine se me credu unu personagi insemnatu si 'mi vine se strigu că in tragedii: *E! gardi!*

— Aceeasi di. —

Éca cev'a nou: directorulu Carantinei, care lipsiă cându am sositu, si care, aflându adi demanétia ca avé unu nou pensionariu, s'a grabitu, cu o curtenia ciudata la unu barbaru, a veni se-mi faca o visita. Scii ce mi-a spusu? că Bucurescii suntu de câte-va dtle in midiloculu revolutiunei; că se proclamase o Constitutiune; că Hospodarulu, dupa-ce o iscalise se retrasese la Cronstadt (Brasiovu) in Transilvani'a, că tôte autoritatile civile si militare fusese schimbate. 'Mi esplicu acum sgomotulu de impusicaturi ce amu auditu, a-séra si cocard'a tricolora ce vediu de adi demanétia pe pieptulu soldatiloru de paza pe zidurile lazaretului. Si eu care veniamu dupa chiamarea amicului meu necunoscutu, d. Rosetti, că se petrecu câte-va septemâni la mosi'a s'a si se vizitezu cu dënsulu acésta tiéra care este pentru noi, Apusenii, unu feliu de terra ignota, éca-me cadiutu in gur'a revolutiunei! Faca ceriulu că d.-s'a se nu se fi vârîtu in buclucu! Dar', dreptu vorbindu, dupa modulu cum mi s'a descriu si cum s'a descriu ênsusi in scrisorile s'ale, nu pré speru.

... Alta descoperire. Pazitoriulu meu vorbesce latinesce. Mai adiniôra, pre cându me preamlâm pre din afara de gardu, in partea lazaretului care cobóra pâna la Dunare, vedii unu vaporu austriacu care intrá in portu. Pazitoriulu meu mi-lu aretă cu mân'a, dicându: Ei! Domnule, a venitu vaporulu! Cicerone, 'mi inchipuescu, nu s'ar' fi esprimat altu-feliu, deca vapórele ar' fi esistatu pe tempulu seu. Remaseiu incremenitu; apoi credii că me aflám intr'o tiéra latina, că vorbiám unui urmasiu alu coloniloru lui Trajanu care reimpoporara Daci'a dupa cucerire si ai căroru fii pastreza aprópe neschimbate costumulu, obiceiurile si limb'a, — si mirarea mea încetă.

... Nôua visita. De asta-data, este noulu administratoriu (prefectu) alu districtului in persóna, cu costumulu oficialu, cu spad'a la brâu si încinsu cu o esiarpa tricolora: albastru, galbênu, rosiiu. Elu 'mi-a confirmatu povestirea directorelui, despre evenimentele ce se petrecuseră la Bucuresci. Apoi elu adause cu o perfecta amabilitate că, aflându despre presinti'a mea in lazaretu, venisè că se-mi presinte civilitatile s'ale si se se puna la dispositiunea mea, fia in casulu cându asi vré se remanu la Giurgiu dupa-ce voi esí din carantina, fia in casulu cându asi voi se plecu indata spre capitala. In casulu acest'a, i-mi puneă la dispositiune o trasura si cai de postie. Totu merge de minune, — dar' se me ié draulu

... meu,
mai

gânu câte-va vorbe de multiamire, dar' m'au intreruptu :
 Francesii si prisionierii, respundu la tôte. Convorbirea a alunecatu pe povêrnisiulu acest'a. Un'a din visitatôriele mele a deplânsu situatiunea mea pe care o asemená cu ace'a a unui israelitu in desiertu. Respunsei cá nu me plangeamu, de vreste ce desiertulu este anticamer'a pamentului Fagaduintiei. Acestu respunsu fû gasitu din cele mai galante. La plecare, ea 'mi intinse man'a, dar' neinduplecabilulu bêtîu alu pazitoriu-lui meu s'a interpusu intre mine si degetele ei rumene si subtfiri.
 (Va urmá.)

Osinditulul.

Totu orasiu-i in misicare
 Mii de ômeni mærgu si vinu
 Inspre pôrt'a cea din vale
 Si din vale spre castelu.

Câte-odata vedi doi ômeni
 Care 'n cale se 'ntelnescu
 Cum preschimba trei cuvinte
 Si-apoi grabnicu se dispartu.

Ici si colo grupuri, grupuri
 De barbati, femei, copii
 Se forméza, si'ntre densii
 Ingrigiti vorbescu incetu.

Clopotele suna tôte
 Vuindu amenintatoriu
 Cá furtun'a care muge
 Candu e ceriulu maniosu

De ce s'a treditu aram'a
 Din puterniculu ei somnu
 Acestu vuetu e de bune
 Séu de rele vestitoriu ?

Ce s'ascépta, ce a-se fia
 Ce 'ntemplare a facutu
 Cá se-si lese treaba, casa
 Liniscitulu cetatiénu ?

La castelu in jurulu portii
 Stâ poporulu asceptandu :
 „Nu esu inca, nu esu inca ?“
 Se intréba ne'ncetatu.

Iata inse cá se misica
 Pôrt'a mare de stejaru
 Si in juru-i se 'nvertesce
 In tîtîne scârtiaindu

Si din curte esu acum'a
 In colône asiediati
 Tîindu sabiile góle
 Rênduri, rênduri de ostasi.

merge

Unu sucmanu i-au pusu in spate
 S'in opinci l'au iucaltiatu
 Dar' din faci'a lui nobleti'a
 A o sterge n'au pututu

Pe-alu seu umeru, undulóse
 Negre plete se coboru
 Si-alu seu ochiu plinu de mandrie
 Stralucesce scanteiosu.

Lânga elu cu fruntea crétia
 Si cu ochii incrunutati
 Unu omu aprigu la privire
 Merge 'n rosiu imbracatu.

Inaintea loru unu crainicu
 Cu unu glasu resunatoriu
 Indreptatu catra multime
 Le vestesce ne'ncetatu :

„Ômeni buni, priviti cu gróza :
 Acestu negru ucigasiu
 A intinsu spre Domnulu tieiei
 Fâr' de lege ferulu seu.

„La perire vrû s'aduca
 Tiér'a 'ntréga, pe voi toti !
 Acumu inse cu mormentulu
 A lui fapta va platí !

„A lui mórte se ve fie
 Cruda pilda 'n viitoriu
 Ast'felu Domnulu pedepsesce
 Ucigasi de soiulu seu !

— „Minti, infame, strig' acum'a
 Celu in lantiuri ferecatu,
 Ucigasiu 'ti e stapanulu
 Ce la mórte m'a tramisu !

Am voitu, a mea mirésa
 Ce viclénulu 'mi rapí
 Si manjit'a mea onóre
 Cu-alu seu sange se resbunu

Si se mantui biét'a tiéra
 De-a s'a ghiéra de tiranu
 Si poporulu ce geme
 In sclavie apesatu,

„Libertate . . .“ — dar' cuventu-í
 Nu strabate in poporu
 Cà-ci cu vuetu tobe, surle
 Glasulu seu inadusiescu

Si candu tobele si surle
 Se oprescu, incepe ér'
 Crainiculu catra multime
 Strigandu : Ômeni buni, priviti

Acestu omu fapt'a s'a négra
 Cu mormentulu va platí
 Ast'felu Domnulu pedepsesce
 Ucigasi de soiulu seu !

Si multimea spaimentata
Se da 'n laturi, face locu :
Si cortegiulu se strecoara
Dinaintea s'a incetu.

Mii de ochi privescu la densulu :
„Eta-lu, éta-lu, l'ai vedutu ?
Celu cu plete colo 'n midilocu,
Câtu de teneru si frumosu !“

Si femeile redica
Copilasiulu lor in braçiu :
„Vedi celu teneru ! Ah ! mormentulu
Pré curundu i-s'a deschisu !“

Precum riulu care curge
Inspre marea spumegosu
Si curgându cu alte ape
Se maresce nesfârșitu,

Ast'felu curgu fara sfârșire
De poporu gramedi, gramedi
Si cortegiulu inconjora
Inspre vale alergându.

A remasu acum orasiulu
Inderetulu lor de multu
Abié 'n urma se vedu inca
A besericelor cruci.

Inainte se intinde
Unu câmpu negru de mohoru
Fara margini câ pustiulu
Câ pustiulu tristu si secu.

Colo 'n midilocu se inaltia
O masina dreptu 'n susu
Negru amenintiatóre
Câ unu spectru fiorosu.

Imprejuru si pe deasupra
Corbii sbóra sute, mii
Falfaindu din a loru aripi
Si din pliscuri croncanindu.

Au ajunsu ! Tacere-adânca
Pe câmpie s'a intinsu.
„Mergi ! î-i dice-unu glasu sinistru
Ceasulu negru a sositu !“

Si unu preotu in vestminte
Ce-lu privesce cu ochiu blandu
Inspre densulu naintéza
Evangeli'a tîindu.

Si elu josu ingenunchieza
Si facându alu crucei semnu
Cartea santa o saruta
Si-apoi iute : „Vin' calau !“

Doi se vedu acum pe scara
Cum se urca susu, mai susu,
Inc'o trépta si petiorulu
Esiafotulu au atinsu

Unulu blându cum e victim'a
Depe-alu jertfeloru altaru
Altulu crudu, precum e tigrulu
Cându inhatia prad'a s'a.

Acelu rosiu intinde man'a
Spre toporulu ascutitu . . .
Nici unu pieptu nu mai resuffa
De fiori suntu toti cuprinsi

*

Dar' ce glasu acum s'aude
Prin tacere strabatându,
Cine strig' asia selbaticu :
„Stâi, opresce-te, calâu !“

O fetióra alba, mândra
De-odata a parutu
Intindiendu a s'ale braçie
Desperate spre siafotu :

„Nu lovî ! Ah ! doue vietie
Ar' ucide braçiulu teu !
Nu lovî ! A s'a iertare
De la Domnu am dobânditu !“

Nime 'n lume decâtu mine
N'are-asupr'a-i dreptu mai bunu
Domnedieu din ceriuri n'are
Mai bunu dreptu : eu 'lu iubescu !“

— Tu esti, tu ? Ce vrei aicea
Tu ce-âmorulu ai vendutu
Mergi, ascunde-a ta rusine
I-mi e gróz' a te privî !

„De la mine, ah ! iubite
Alu teu ochiu nu departá
Te indura, te indura
De-alu meu sufletu pocaitu,

Am vendutu a t'a iubire
Dar' muștrarea si-alu meu chinu
Singuru Domnedieu le scie
O, coboara ochiulu teu !“

— Fugi din ochi-mi ! Somnulu vecînicu
Ce-am se dormu, nu 'nveninâ
Fugi ! Nu face alu meu sufletu
Se-lu incarcu cu unu blastemu !

„Catra tine, omu alu mortii
Eu acuma me' indreptu
Vedi aici a s'a iertare
De la Domnu am dobânditu,

Liberu este ! Tu asupr'a-i
Nici unu dreptu nu ai deacum,
I-lu iubescu, deacum pe lume
E alu meu, alu meu eternu !

Vreau se moru, căci o viață
Pe pământu unde esti tu
Mii de morti cuprinde 'n sine
Eu vreau ună! Vin' calău!

Tu nu vrei? Cum o muiere
I-ți rapesee prad'a tă?
Ha! nu scii s'ucidi pe unulu
Ce de viață e satulu?*

Si dicându, elu se aruncă
Spre calău si de la brâu
Elu i-i smulge a s'a spada
Si-o îndrăpă spre-alu seu pieptu.

Ferulu intra... sânge rosii
Isbucnesce 'n lungu verteju...
Josu unu țipetu... pe câmpie
Fiori de mörte s'au latitu!

I. Negruzzi.

Victim'a Amorisului.

— Novela. Versiune. —

Istoriór'a acést'a amu auditu-o dela Margaret'a cea buna dar' melancolica, si o descriu fidelu asié dupa cum mi-a enaratu-o dens'a.

La baile din Marienbad a facutu Margaret'a cunoscentia cu Elis'a cea mica intr'unu modu destulu de curiosu.

Loculu celu mai placutu a Margaret'eí erá isvorulu „Carolín'a“ care 'lu cercetá regulatu in tempulu acél'a in care sciea ca séu nime, séu numai fórte puțin ós-peti se afla pre acolo. — Avea o lavitia alésa, pe care siedeá in tóta diu'a câte-va patrare de óra, petrecându-si tempulu cu cetirea.

Cu ocaziunea unei asemeni escursiuni, uitându-si cartea pe lavitia, facu o preambulare pre cararile tufóse, si cându s'a reintorsu aflá cartea in mân'a unei copile tenere, din ochii carei'a curgea din cându in cându câte-o lacrima pe foile cartiei.

Margaret'a statá uimita in locu privind cu surprindere la copil'a care plangea încetu, pâna cându observându-o acé'a s'a scolatu repede si stergându-si ochii de lacrimi, cu unu tonu linu dise:

— Ah! de securu cartea acést'a e a d.-vóstra dómna, iertati-me cá am cetitu in ea... fora voia s'a intemplat... privind in dëns'a cele de atâtá cuvinte me patrunserá intru atât'a, încátu n'am fostu in stare se o depuna, — totu ce amu aflatu in ea vorbesce la anima, — m'am cufundatu in cetire, uitându cá prin acé'a comitu o necuviintia.

— De locu nu me superu, iubita copila — respunsé Margaret'a emotionata — din contra 'mi pare fórte bine cá si d.-t'a affi placere in cetirea cartiei acestei'a, desi 'ti spunu dreptu me miru cá ti-a causatu superare, pentru-cá fiindu d.-t'a inca tenera nu esti in stare a pricepe cele ce suntu scrise in ea.

Intru atât'a esti de tenera, încátu cerulu lucitoriu alu vietiei d.-t'ale inca nu l'a potutu acoperi nici celu mai micu noru.

— Aveți dreptu, dómna! inse suntu evenimente, cari le pricepemu si inainte de a le fi petrecutu. . . . Este anima, care pricepe cuvintele celui ce suferé, desi acé'a inca n'a suferitu nimica. — O, astfelu de anima suferé cu celu ce suferé, si se bucura cu celu fericitu!

Vedeti, asié e si anim'a mea, ea doresce o anima afina, care se sëmțiésca asié dupa cum simte a mea.

— O anima afina aveți! — esclamá Margaret'a, surprinsa de sinceritatea copilei. Eu inca cautu de multu o astfelu de anima, si acuma credu cá o-am aflatu in d.-t'a. Sum mai betrána, ce e dreptu, — dar' acést'a nu face nimica, — ma e chiar' bine, căci baremi voiu fi in stare de a ve scuti de multe eventualitati de cari anim'a cea tenera a d.-t'ale n'are inca nici idea.

Dicându acestea a imbráisiatu pe Elis'a, sigilându amicitia curata si sánta a loru, prin o sarutare ferbinte.

Dela diu'a acést'a eráu nedespartivere, si intem- plarea adusé cu sene ca si in venitoriu se póta remané la olalta.

Numai decátu a aflatu Margaret'a cá Elis'a e unic'a flica a Br. Z., si cumcă cu finea saisonului betranulu Br. se va mutá in M. unde acum se arangiaza pentru densulu o locuintia comóda, voiendu a petrece de aci inainte érn'a acolo.

Margaret'a inca locuia acolo. Consociulu ei erá proprietariu in giurulu acél'a, — locuinti'a ordinaria inse o aveau in orasiu.

Nemicu nu mai stá dar' in calea amicitiei legate cu Elis'a, care — dupa-ce s'a mutat in orasiu — s'a intaritu inca si mai multu.

Margaret'a — fiindu cu vre-o câti-va ani mai be- trana — a intr'unutu amicitia cu unu sentiu maternu.

Dëns'a a enaratu Elisei multe despre scaderile umane, despre insielatiunile la cari fusesé spusé dëns'a, voiendu prin acést'a a scuti pe Elis'a de ori-ce suferin- tie. — Ea erá de acé'a parere ca déca va ilustrá par- tile intunecate ale vietiei umane va scuti pe copila de insielatiuni.

De abié se póte presupune ca ar' poté esistá dóue anime mai afine decátu cum erá ale loru. Améndóue eráu melancolice, adesea siedeau óre întregi convorbindu, ori privind cu admirare la sórele apunédu.

Asié le aflamu si decatra sér'a unei dile placute de tómna, — precându se incepe istori'a nóstra.

Améndóue siedu lângá feréstă, — mânilé delicate ale Elisei odihnescu in ale Margaret'eí, si asié privescu monotóne la sórele apunédu. — In urma Margaret'a stringându pe Elis'a in brație, dupa o oftare adúnca intrerumpe tacerea.

— Vedi iubita Elisa! Asié e si vietia mea cá só- rele care se apropia de apusu. Respándece inca o lu- cire frumósa pe ceriu, omulu ar' cugetá cá in continu va lucí, si totusi se pregatesce a apune. Vre-o câte-va

minute inca, si apoi apune de totu . . . si dupa ace'a urméza nópte — nópte intunecósa! . . .

— Dara sórele resare din nou — mâne! — reflectă Elis'a cu ilaritate. Déca asemeni tu iubita Margareta viéti'a t'a cu sórele, atunci si sórele teu numai pre tempu scurtu a disparutu de pre ceriulu vietiei t'ale, cá mai târdu se lumineze cu o stralucire inca si mai mare! Tu ins'a-ti dísesi cumcá anim'a t'a inca nu o-au topitu de totu insielatiunile lumei; — si care mai scie inca iubi asié dupa cum scii tu, nu i-i este iertatu a vorbi astfeliu!

— Nu negu iubita Elisa cá adesele insielatiuni cari au ajunsu anim'a mea inca nu au frântu-o de totu, si precum dupa nópteá cea intunecósa urméza diua luminósa, anim'a mea inca a reinviatu, a speratu din nou . . . dar' ér' a urmatu nópteá intunecósa! Si acést'a tiene incontinú asié pâna cându in urma serman'a anima totusi se va frânge. . .

— Vedi Margareta, eu nu-su in stare a pricepe cum póte cine-va iubi mai de multe-ori? Déca voiu iubi eu vre-odata, amorulu meu va fi eternu! Déca va apune sórele meu vre-odata, acél'a de securu nu va mai resari! Tu in tóte semeni cu mine, iubita Margareta, dar' in privinti'a acést'a nu suntemu de-o parere. Tu ai iubit si ai fostu insielata in amorulu teu, — si totusi ai fostu in stare a crede si iubi din nou. Eu inse déca asi fi insielata, simtíescu cumcá cea de-ant'âia insielare mi-ar' sdrobi anim'a.

— Nu crede, iubita Elisa — respunse Margaret'a cu blândetia. La prim'a insielatiune inca nu ne perdemu de totu credenti'a. . . Multe, fórte multe insielatiuni se receru, cá ran'a causata animei nóstre se o portámu pâna la mormentu. Oh, de câte-ori se intempla cá si dupa atâtea insielatiuni anim'a nóstra din nou iubesece, crede fărà de a cugetá, crede orbisii si chiar' pre celu mai nedemau 'lu cugeta a fi idealu sântu.

Crede-me iubita Elisa, anim'a nu se póte guverná: déca incéta odata de-a iubi nu i-i potemu demandá cá se iubésca mai departe, dar' nici nu o potemu opri cá se nu iubésca din nou.

— Nu Margareta — respunse cu iutiéla Elis'a, — eu nu asi fi in stare a iubi mai de multe-ori. — De altmintrea tu cunosci anim'a mea, si poti scé cá nu voiu fi fericita nici odata. — Dela tine am auditu cum au insielatu sêmtiurile curate a animei t'ale, cátu de uritu au abusatu cu afectiunea t'a nobila. Cátu de amaru te-au insielatu acél'a, pe care l'ai iubit mai multu decátu viéti'a, cá-ci ai sacrificatu lui presentulu, precum si liniscea si fericirea venitoriului. — Eu sciu ce au fostu pentru tine amorulu acél'a. O, Margareta, déca o anima asié de nobila cá a t'a au potutu se o insiele, cum se mai potú eu crede cui'v'a?

— 'Ti dísei Elisa, cumcá anim'a nu se póte guverná. — Amorulu se ivesce neobservatu.

— Ei bine Margareta — díse Elis'a — eu 'ti credú. Si déca va sosí tempulu cându voiu iubi si eu,

simtíescu cá amorulu meu va fi fărà finitu. . . . Sciu inse si ace'a cá déca va fi cá se me insielu nu voiu mai poté traf, cá-ci amorulu meu nu va fi cá a altor'a: trecatoriu, si singurn pe minutu adeverat, — amorulu meu va fi sinceritate eterna!

Pentru ace'a, iubita Margareta, me temu de amoru, me temu cá-ci presemiulu 'mi sioptesce cá mie amorulu singuru dorere 'mi va cascigá.

Respunsulu Margaretei fá intreruptu prin o lina batere la usia, si indata intrá unu june cárm de 24—25 ani, alu carui'a exterioru 'lu aretá a se tiené de o clasa mai inalta. — A salutatú cu reverintia. — Ochiu lui cei mari si negrii lucfau de amoru la vederea Elisei.

A fostu Niculae S. Elu, dícându asié, a crescutu la olalta cu Elis'a, fiindu parentii lorú amici din copilaria. Elis'a si Niculae se priviá unulu pre altulu cá frati; ma si acuma cá si in copilaria se agraiá cu familiarulu: „Tu.“

Niculae cá erecele unei averi immense ducea o viétiá vesela. — Preste véra locuiá la o mosta din apropiere, de unde in tóta septeman'a veniá la orasiu. Érn'a o petrecea de comunu in capitala in societatea amiciloru sei, dar' pentru ace'a nu uitá de amic'a s'a din copilaria, in tóta septeman'a scriea Elisei câte o epistola.

Elis'a celu mai multu tempu 'lu petrecea in societatea Margaretei, fiindu-cá mam'a ei murisè deja, ér' betranulu baronu, cá venatoriu pasionatu, de comunu petrecea tempulu la bunurile sale. Cu aceste ocaasiuní Elis'a remanea sub ingrigirea Margaretei.

* * *

Decumv'a ar' fi ascultatú cine-va puçinu mai inainte la usia s'ar' fi miratu cum de Margaret'a, care de comunu erá cunoscuta cá un'a din cele mai viale dame, si sburdalnica copila vorbescu despre lucruri atátu de serióse. Lumea le cunoscea de cele mai viale fiintie.

Un'a, inca numai copila tenera, inaintea carei'a stá inca deschisa viéti'a cu tóte frumsetiele s'ale, — ce'alalta, o femeia tenera, iubita si adorata de barbatulu seu si stimata de toti, care erá provediuta cu tóte comoditatile starei celei bune. — Ce le mai potea lipsi, de nu eráu fericite?

Margaret'a s'a insielatu multu. Pierdiéndu-si de tempuriu pre mama s'a devenisè idolulu tatalui ei. — E lucru de comunu sciutu, ca pe copiii fărà mama tatalu in cele mai multe casuri i-i desmiérda mai tare. Pe Margaret'a o iubiá tatalu ei pâna la adorare. Dens'a n'avea nici o dorintia, care se nu i-o fi implinitu indata cu cea mai mare placere. — Petrekerile urmáu un'a dupa alt'a, cu care ocasiune nu lipsiáu curtisanii din giurulu frumósei Margareta — pe care o cugetáu a fi avuta. — Intre acesti'a erá si contele M.

(Va urmá.)

Mar'i'a S. Turcu.

Selagiu 1. Sept. st. n. 1880.

Pre stimate Domnule Redactoru!

Conformu promisiunii mele, vinu a ve scrie cev'a despre conferinti'a „Reuniunii femeiloru romane Selagiene“ ținuta in 29 Aug. st. n. in Simleulu Selagiului, precum si despre concertulu si balulu arangiatu cu acésta ocașiune in favorulu reuniunii. Inainte de conferinti'a domni'a o temere generala in sinulu comitetului arangiatoriu, temere că in lips'a publicului va remanê pre josu tōta întreprinderea frumoșă si ostenelele comitetului voru fi inzadaru. Cu atātu mai placuta fă inse surprinderea tuturor, vedindu in diu'a conferintiei adunatu in Simleu unu publicu asiê de numerosu, precum nimene n'a cutezatu a sperâ mai inainte. Tōte unghiurile Selagiului, chiar' si cele mai indepartate furâ reprezentate celu pușinu prin un'a-doue familie. Romanii din Selagiu au aretatu si cu acésta ocașiune, cumcâ 'si precepu chiamarea, si sci u se-si implinêscă detorinti'a ce o au, că romani. Er' damele in specie s'au potutu convinge, că ele in unire potu face fōrte multu, numai se voiescã.

Conferinti'a s'a deschisu la 3 ore p. m. prin o cuventare scurta, dar' medușă si binerostita a dōmnei presied. Mari'a Cosm'a n. Dragosiu, prin care multiami celoru de faciã, că au binevoșitu a se infașisiã la invitarea ei intr'unu numeru asiê de frumosu. Apoi totu d.-n'a presiedinta a prezentatu conferintiei unu esemplariu din „Statutele reuniunii“ terminate deja, si le-a recomandat spre desbatere speciala, propunendu totu odatã că spre conducerea mai departe a siediintei se se alêga un'a presiedinta si unu secretariu nou. Inainte de ce s'ar' fi puresu la alegere si la desbaterea statuteloru, a luat cuventulu d.-nulu advocatu Demetriu Suci, secretariulu Reuniunii, si descriendu cu vii colorii importantia cea mare a culturai femeiloru si a reuniuniloru de femei in genere, salutã in termini caldurosi „Reuniunea femeiloru romane Selagiene.“ Dupa aceste s'a esmisu o cola de subscriere, pe care se-si inscrie numele tōte acele femei romane de faciã, cari voiescu a participã cu votulu lor la agendele conferintiei. Numerulu subscriseloru a fostu 34.

S'a cetitu si telegram'a următoare sositã din Gherla: „Reuniunii femeiloru romane selagiene pe secolii inainte cele mai stralucite succese.“ Pordea.

Trecându apoi conferinti'a la alegere, s'a alesu de presiedinta de nou d.-n'a Mari'a Cosm'a n. Dragosiu, si de secretariu totu d.-lu adv. Demetriu Suci. Constituirea definitiva s'a amenatu pana atunci, candu statutele Reuniunii voru fi intarite de guvern. Cetindu-se acum'a statutele — prin d.-nulu prof. G. Trifu, — si luandu-si la desbatere, dupa cate-va modificatiuni s'au primitu, si s'a decisu că se se trimita cātu mai ingraba la inaltulu guvern spre intarire.

Dupa aceste d.-n'a pres. Mari'a Cosm'a presentã conferintiei o epistola adresata d.-s'ale din partea d.-lui Georgiu Baritiu, in care femeile romane din Selagiu suntu rogate a participã si ele la espositiunea romanêscă proiectata a se tienê pe anulu viitoriu in Sabiiu. Conferinti'a a luat spre sciintia acésta rogare, si a si alesu o comisiune care se se ingrigêscă inca de pe acum'a despre implenirea ei. Membrele acestei comisiuni suntu dōmnele: Mari'a Barbulovicu, Mari'a Cosm'a, Emili'a Popu, Virginia Serbu, Ludovic'a Orosu, An'a Pocol'a, Aureli'a Marcu, si domnisiorele: Elen'a Popu si Emili'a Buteanu.

Cu aceste conferinti'a — cam la 7 ore p. m. — s'a incheiatu.

Ser'a dupa 8 ore s'a inceputu concertulu, apoi balulu. Ambele au succesu fōrte bine, preste acceptare. Sal'a teatrului erã plina cum se cade de publicu elegantu, care luandu afara cãteva familie magiare din Simleu, mai totu a statu din romani.

Program'a concertului a fostu compusa din următoarele punete:

1) „Canteculu gintei latine“ esec. de corulu junimeii. 2) „Trei floricele“ esec. pe violina de Virgiliu Barbulovicu, accomp. pe fortepianu de d.-n'a Gisela Popu. 3) „Oiseaux légers“ de Humbert, cantata de d.-r'a Elen'a Popu, accomp. de d.-r'a Emma Eichhorn. 4) „Melodii romane“ esec. pe fortepianu de d.-r'a Rosali'a Hatfaludi. 5) „Penesiu Curcanulu“ poesia de V. Alesandri, declamata de Emiliu Lobontiu. 6) „Doi ochi“ poesia de G. Ventura, cantata de d.-r'a Elen'a Popu, si accomp. pe fortepianu de d.-r'a Rosali'a Hatfaludi. 7) „Eole“ de E. Ketterer. (pe patru mani) esec. de d.-rele Elen'a Popu si Rosali'a Hatfaludi. 8) „Astadi se ne bucuramu“ de corulu vocalu. 9) „Marsiulu Plevnei“ esec. pe pianu de dōmn'a Gisela Popu.

Tōte aceste piese au fostu executate frumosu si ascultate de publicu cu placere, dar' cu deosebire d.-r'a Elen'a Popu (in „Oiseaux légers“ si „Doi ochi“) prin tonulu ei usioru, dulce si simpaticu a storsu unu viforu indelungatu de aplause, si a facutu se-i cada la piciore pe bina unu numeru frumosu de buchete.

Finindu-se concertulu dupa 9 ore, a urmatu balulu, care tienu pâna deminêtia, si-a avutu că si concertulu, o colore curatu romanêscă. Caracterulu lui principalu a fostu: veselie generala neintrerupta, toalete frumoșe, dar' simple, fara luxu. Au participatu dōmnele: Mari'a Cosm'a n. Dragosiu, Emili'a Popu n. Marcusiu, Eleonor'a Nichit'a n. Simocu, Ludovic'a Orosu n. Aciu, Gisela Popu n. Kratschinger, Mari'a Mic'a n. Catona, Virginia Serbu n. Baritiu, Susan'a Badescu n. Aciu, Aureli'a Marcu n. Vasvári, Laur'a Branu n. Vancai, Br. Laur'a Salhausen, Luis'a Osianu, Veronic'a Vicasu n. Muste, Josefina Kopp, Ann'a Fulep, Veronic'a Vajda n. Bulsanu, Agnet'a Gasner etc. si d.-rele: Elen'a Popu (din Basesci) Rosali'a Hatfaludi, Ninuti'a Muste, Elen'a Kratschinger, Eleonor'a Popu, Luis'a Coste, Emili'a Buteanu, Catalin'a Aciu, Lucretia Gaelu, Emili'a Osianu, Mari'a Popu, Adela Valentini, Ida si Matilda Moldovanu, Gisela Szűszek si altele, pe cari na am avutu onóre a le cunósce.

Prelânga folosulu moralu fōrte insemnatu, acestu concertu si balu a adusu „Reuniunii femeiloru selagiene“ si unu venitu materialu frumosielu, că-ci cu tōte că pretiulu de intrare pentru familie — de cātu de numeroșe persōne — a fostu numai 1 fl. 50 cr. totusi au incursu in cassa mai multu de 100 fl. v. a. Speșele a fostu pușine, că-ci magistratul din Simleu a oferitu Reuniunii gratis sal'a frumoșă a teatrului, pentru care faptu generosulu acelu magistratu e demnu de cea mai sincera multiamita si recunoscintia a noastră. Totu aci voiu insemnã, din incredintiarea comitetului arangiatoriu si numele acelor marinișosi contribuitori, cari au solvit diferite sume preste pretiulu de intrare regulatu. Acesti'a suntu: Domnisiór'a Elen'a Popu 3 fl. 50 cr. Domnii: Gavrilu Mihali (din Marmati'a) 2 fl. Petru Ostate 50 cr. N. N. 50 cr. Juhász 50 cr. Vasiliu Petcasu 50 cr, Vasiliu Mic'a 50 cr.

Cu aceste am terminatu, si nu am decâtu se gra-
tulediu braveloru femeii române din Selagiu, si se le
recomendă de modelu si altor'a din alte parti, unde nu
s'au infintiatu inca reuniuni de femeii, si nu se desvolta
nici o activitate comuna. — Se ne unimu cu totii si
pre tôte terenurile, de vomu a traî si a progresă;
câ-ci „Unde-i unulu, nu-i potere” si unde nu-i potere,
nu este viața!

Primiti d.-le redactoru sel.

Petru Dulău.

REVISTA.

Dlu Teodor T. Burada prof. in Iasi in diu'a de
14/26 aug. a. c. a cercetat Ulpia Traiana si giurul
ei. — Cu acêta ocaziune a descinsu la protopopulu
romanu Joanu Janz'a unde a fostu primitu cu ospitali-
tate adeveratu romanêsca si apoi fâ condusu prin d-lu
Joanu Popu Reteganulu — instructorulu d-siôrei de
casa Plotin'a Janz'a — prin diversele locuri de insem-
nate ale acestei comunitati stravechi si de aci pâna
la Demsusiu si Hatiegu. — Lasâmu se urmeze aici pre
scurtu amenuntele acestei excursiuni — precum acele
ni le descrie corespondentele nostru J. Popu Reteganulu.

Mai antâiu merseâmă pre amphiteâtru, —
de acolo o luarâmă spre sudu, trecurâmă drumulu lui
Traianu si intrarâmă in grohote, unu locu mare, in
care se afla ruinele celorl doue cetati vechi — Sarm-
segetus'a si Ulpia Traiana. Intrarâmă in grohotele co-
mitelui Lonyai, ce le are dela Nopcesci, — acolo vedi-
râmă boltiturile cu caramidile lor cele gigantice; acolo
e si una pētra fôrte mare si cu figuri, carea trebuie cā
a fostu la partea superiôra a vre-unei porti. Dupa-ce
vediarâmă tôte ruinele, ne reintôrserâmă acasa (la dlu
protopopu Janz'a) luându din ruine cāte-va bucati din
diferite caramidi. De acasa mai dādăi dlui Burad'a 7
bucati de mosaicu menuntu, de care aflaiu eu in asta
vêra vre-o 42 bucati, êr' dlu protopopu i dādă cāte-va
figure de caramida mica (mosaicu.) La 10½ ore erām
acasa de pre ruine. Pâna la 12 ore petrecurâmă tempulu
in gradina, discutându asupr'a mai multe obiecte, unde
aretarâmă dlui Burad'a unu scaunu de pētra, ce e scosu
din amphiteatru si pōrta nrulu I; eu i-i spuseiu in
gluma cā: acel'a e alu domnitoriului de pre acelu tempu,
câ-ci altcum nu pricepu ce ar' insemnă nr. I. — Dlui
aprobă érași glumindu si siediendu pre scaunu dîse:
„Me potu laudă cā siediu si eu pre unu scaunu, pre
care siediusē cându-va si domnitorii lunei.” Totu aci
in gradina i-i aretaramu locul unde fâ una scaldă ro-
mana. Dupa prândiu, care-lu facurâmă impreuna la prot'a
Janz'a, 'lu insoçiū la Demsusiu, unde ajunserâmă
la 2 ore si 20 min. p. m. si unde furâmă primiti fôrte
bine de parintele George Demsusianu. Aci avurâmă onôre
a conversă cu dēmn'a matrôna romana, mam'a celoru
patru Demsusieni: Beniaminu, George, Aronu, Nicolau.
Parintele George ne aretă Mausoleulu lui Longin, care
adi e folositu de beserica romana gr. cat. Vedarâmă
acolo incaperile, si adeca: internulu besericei cu cei
patru stēlpi, dintre cari trei pōrta urmatōriele inscrip-
tiuni:

D. C. OCTAVIO NEPOTI M.
VIX. AN. LXX. IULIA
VALENTIA HERESCON
IUGI PENTISIMO
FACIENDUM PROCURAVIT. H. S. E.

si se vede: pre
celu de a drēpt'a
lânga altariu, unu
mnelu fară capu,
pre ceialti pre

D.

M.

G. LONGIN
MAXIMO
VIX AN LVIII
IULIA AFRO
DISIA CONI
B. M. P.

VALERIA CARA
VIX. AN. XXIX
T. FLAVIUS APER
SCRIBA CoL.
SARM. CONJUGI
RARISIMA.

doi se vede cāte
unu calu. Despar-
tiementulu, care
adi e folositu de
aliariu, nu sciū
ce va fi fostu pre
tempulu candu e-
ră mausoleu, dar'
in despartimen-
tulu I. între cei
patru stēlpi se
vede a fi fostu
jertfelniculu, cāci
din acei patru
stēlpi in susu se

redica una caverna cā unu caminu, care e afumatu. —
Cum intra omulu in altariu vede spre drēpt'a una usia,
carea conduce in fost'a locuintia a oraclului, ce si adi
mai stă, êr' in partea vestică a locuintiei oraclului, in
pariete, e una caverna in forma trianghiulara, —
unde probabilu cā se tieneau urnele cu cenusi'a. —
Lânga murulu ce e spre sudu se vede a fi fostu mace-
lari'a vitelora de jertfa. — Ne suirâmă pre beserica
pâna la ferēstr'a de catra ostu (pre partea ostica se
pōte sui omulu fara scara) si de acolo luarâmă cāte un'a
ascia de lemn de tisa din un'a scandura ce e acolo
pusa de aprôpe 2000 ani si carea lovita de fulgeru si
arsa de diumetate prin electricitatea aceluia, totu mai
sta. Una scandura de tisa se afla întrăga inca in turnu.
La 3 ore si 20 minute plecarâmă spre Hatiegu unde
ajunserâmă la 5 ore si intrarâmă la d-lu protop. Ratia,
unde eră d-lu Burada incuarteratu. Acolo 'mi presentă
dne opuri de ale d.-s'ale: „O caletoria in Dobru-
gia” si „Despre Crestaturile Plutasiloru pe
Cherestele” despre cari o se vorbescu cev'a in altu
numeru alu „Amicului Familiei”, si-mi aretă Alman-
chulu musicalu, pare-mi-se 5 fascicule. Indata apoi por-
nirâmă prin Hatiegu, cā se se faca cunoscutu cu locul
si unii ômeni, cā-ce deminēti'a avē se plece, ce'a ce si
fach, pre lânga tôte rogarile nōstre de-a mai remanē in
Hatiegu. Mai antâiu facurâmă visita d-lui vicariu Dem-
susianu, care se aretă fôrte afabilu si ne aretă cātev'a
minerale frumōse din cari una tablitia de mosaicu ce-lu
are din Ulpia Traiana si una bucată de carpinu petri-
ficatu suntu mai frumōse. Ne mai aretă si unu epitafiu
anticu, ce-lu aflase chiar' in ace'a di. Dela Vicariulu
merseâmă la invetiatorii romani Paulu Olteanu si Ni-
colau Sanzianu, unde asemenea conversarâmă despre mai
multe obiecte interesante, cu deosebire despre datinele
la inmormentari etc. — Dlu Burada dupa-ce a cutrieratu
tôte partile locuite de Romani, si adeca Bucovin'a, Mol-
dov'a, Romania, Dobrugia, Ardealulu, — acum mersē
in Banatu si Ungaria si va se se întôrca pre la Curtea
de Argesiu. — êr' in anulu venitoriu si-a propusu a
face excursiuni in Macedoni'a, apoi in Istri'a etc. Scopulu
caletoriei ds'ale e de a inavuti literatur'a romana, de a
descoperi lucruri nebagate in sēma, cari jacu inaintea
nōstra. Ds'a culege gogituri (bocituri) la morti, hōri,
chiuituri, si alte cantece nationali; studiēza si descrie
datinele romane si cu deosebire cele dela inmormentari.
Puține chiuituri i dadurâmă si noi, cesti trei invetiatori,
cari convenirâmă cu ds'a in Hatiegu, si ne apromiserâmă
a-i mai tramite. Bene ar' face dēca si alti invetiatori
si preoti romani i-arū tramite baremi cāte un'a bocitura
si cāteva chiuituri, hore s. a.

Proprietariu, Editoru si Redactoru respundietoriu: **Niculae F. Negrutiu.**

Gherla. Imprimari'a „Georgiu-Lazaru.” 1880.